1.6.3. Kodanikukohustus

Kodanikukohustust võib rakendada juhul, kui kriisiolukorra lahendamiseks vajalikku tööd ei ole võimalik tagada muude vahenditega ning § 116 lõikes 1 sätestatud eeldused on täidetud. Kodanikukohustuse võib panna vähemalt 18-aastasele inimesele, arvestades töö määramisel tema terviseseisundit ja muid töö tegemist mõjutavaid olulisi asjaolusid. Kodanikukohustuse täitmise eelduseks ei ole erialase väljaõppe või hariduse omamine (§ 115). Kodanikukohustus ei eelda töö- ega teenistussuhet ning on ajaliselt piiratud, kestes maksimaalselt 48 tundi (§ 116 lg 3). Seda kohustust saab rakendada üksikjuhtumitel ning tingimusel, et töö on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks ning selle täitmine ei ohusta ülemäära isikut või tema vara.

Kohustus peab olema selgelt piiritletud, kodanikukohustuse rakendamine vormistatakse kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Vahetut reageerimist nõudvas olukorras võib kodanikukohustuse täitmise korralduse anda suuliselt (§ 116 lg 6). Isikule tagatakse mõistlik puhkeaeg ja ohutu töökeskkond. Kodanikukohustust ei tohi panna isikutele, kes kuuluvad seaduses sätestatud vabastatud isikute hulka, sealhulgas alla 18-aastasele isikule, rasedale, puuduva töövõimega isikule, alla 14-aastast last kasvatavale ühele lapsevanemale, last tegelikult kasvatavale isikule või hooldajale, raske või sügava puudega isikule ning puudega isiku hooldajale hoolduskohustuse täitmise ajal. Samuti on vabastatud sõjaaja ametikoha ülesandeid täitev kaitseväelane ning kriisiülesandega ameti- või töökohal olev isik juhul, kui kodanikukohustuse täitmine takistaks kriisiülesande täitmist (§ 117).

Seos sõjaaja ametikohaga.

Kodanikukohustust ei rakendata sõjaaja ametikoha ülesandeid täitvale kaitseväelasele, millega tagatakse, et sõjaaja ametikoha ülesannete täitmist ei takistata kodanikukohustuse rakendamisega (§ 117 lg 1 p 9). Kriisiülesandega ameti- või töökohal olevale inimesele võib kodanikukohustust rakendada üksnes juhul, kui selle täitmine ei takista tema kriisiülesande täitmist (§ 117 lg 1 p 10). Seega ei välista kriisiülesandega ameti- või töökohal töötamine iseenesest kodanikukohustuse rakendamist.

Küll aga võivad kõik seadusega kodanikukohustusest vabastatud inimesed osaleda vabatahtlikuna kodanikukohustusena tehtava töö tegemisel (§ 117 lg 2). Kriisiolukorra lahendamisse võib inimesi kaasata ka **vabatahtlikult**, kui nad soovivad oma abi pakkuda ja nende kaasamine on ülesande täitmiseks sobiv.

Viimati uuendatud 01.10.2026